

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
 Проректор
 з науково-методичної та навчальної
 роботи
 О.Б. Жильцов
 04 09 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
 ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВУ**

Галузь знань 0202 «Мистецтво»

Напрямок підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво*»

Освітній рівень – перший (бакалаврський)

ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ

2017 – 2018 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
 Ідентифікаційний код 02136554
 Начальник кафедри

Розподіл годин зведено з робочим навчальним планом.
 Структура типової семінари

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

(підпис) (прізвище, ініціали)

« 15 » 09 2017

А.О.Таранник

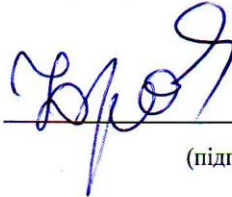
Робоча програма навчальної дисципліни «Методика гавчання образотворчому мистецтву» для студентів за напрямом підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво*».

Розробник: Кузьменко Г. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв

Протокол від «06» вересня 2017 року № 1

Завідувач кафедри
образотворчого мистецтва

(підпис)

Ю. В. Романенкова

© _____, 2017 рік
© _____, 2017 рік

ЗМІСТ

I. Пояснювальна записка	4
II. Опис навчальної дисципліни	8
III. Тематичний план навчальної дисципліни	9
IV. Програма навчальної дисципліни	10
V. Навчально-методична карта дисципліни.....	15
VI. .Теми семінарських занять	16
VII. Самостійна робота	19
VIII. Система поточного і підсумкового контролю знань. Розподіл балів, які отримують студенти	20
IX. Критерії оцінювання	21
X. Методи навчання	23
XI. Методи контролю	24
XII. Методичне забезпечення	25
XII. Засоби діагностики успішності навчання	25
XIII. Рекомендована література	26

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою курсу є підготовка майбутніх вчителів образотворчого мистецтва до здійснення художньо-естетичного розвитку учнів у сучасних загальноосвітніх навчальних закладах засобами образотворчого мистецтва та художньо-творчої діяльності.

У процесі вивчення дисципліни «Методика навчання образотворчому мистецтву» передбачається комплексне вирішення *завдань художньо-педагогічної підготовки фахівців:*

- усвідомлення студентами сутності образотворчого мистецтва та його ролі в духовному становленні особистості;
- вивчення, аналіз та узагальнення методики викладання образотворчого мистецтва в історичній ретроспективі, ознайомлення з досвідом роботи кращих шкіл світу, формами і методами організації навчання, виховання та художньо-творчого розвитку школярів засобами образотворчого мистецтва та образотворчої діяльності;
- формування і розвиток педагогічних вмінь та навичок, необхідних для ефективно організації і творчого проведення уроків образотворчого мистецтва а також різноманітних видів позакласних навчально-виховних заходів мистецтвознавчого напрямку у процесі самостійної педагогічної діяльності;
- оволодіння методикою навчання учнів ЗНЗ основам образотворчої грамоти, специфікою розробки та виготовлення візуального ряду з послідовністю виконання учнями ПР в різних художніх техніках та матеріалах на основі знань з дидактики, вікової психології та власного досвіду роботи над живописними, графічними, скульптурними творами й виробами декоративно-прикладного мистецтва;
- опанування основних педагогічних та мистецтвознавчих понять і відповідної термінології; набуття досвіду здійснення добору творів образотворчого мистецтва для ознайомлення та проведення бесід про мистецтво з учнями середнього шкільного віку;

- усвідомлення соціальної ролі педагога у формуванні духовної культури школяра;
- виховання у студентів активності, креативності, самостійності, формування здатності до художньо-творчої самореалізації і духовно-естетичного самовдосконалення у процесі самостійної педагогічної діяльності, поваги до професії вчителя.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- найважливіші етапи історії становлення та розвитку, основні дидактичні положення методики навчання образотворчому мистецтву у ЗНЗ;
- мету і завдання навчання образотворчому мистецтву в сучасних загальноосвітніх навчальних закладах, відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти;
- загальнопедагогічні принципи, підходи, структуру і зміст навчальних програм для учнів загальноосвітніх навчальних закладів у галузі «Мистецтво»;
- класифікацію видів мистецтва, специфіку образотворчого мистецтва як однієї з форм відображення дійсності, характерні особливості художньо-образної мови його різних видів та жанрів, розуміння зв'язків образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва, природним і культурним середовищем життєдіяльності людини;
- основи образотворчої грамоти та методичного малюнка;
- основні педагогічні та мистецтвознавчі поняття та відповідну художню термінологію; про художній образ, як основу будь-якого мистецтва та специфіку вирішення художнього образу в різних видах образотворчого мистецтва;
- форми організації навчання, методи та прийоми роботи, засоби керівництва навчально-пізнавальною діяльністю школярів на уроках образотворчого мистецтва;
- типи та структуру уроків образотворчого мистецтва, види діяльності

учнів, виражальні можливості різних художніх технік та матеріалів;

- особливості календарно-тематичного планування, види, зміст та методику проведення навчально-виховної роботи з образотворчого мистецтва та художньо-творчої діяльності у позаурочний час.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- керувати художньо-творчим розвитком школярів, виховувати в них ціннісно-світоглядні орієнтації у сфері мистецтва; здійснювати розвиток комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування учнями художніх цінностей і способів художньої діяльності; формувати в учнів потребу в художньо-творчому самовираженні та естетичному самовдосконаленні;
- моделювати та проводити уроки різних типів і позаурочні навчально-виховні заходи, використовуючи систему міжпредметних зв'язків;
- використовувати різні форми й методи ознайомлення учнів ЗНЗ з творами українського та світового мистецтва, художніми явищами сучасності;
- здійснювати відбір творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва для сприймання їх дітьми шкільного віку, вчити школярів інтерпретувати, оцінювати, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи власні думки, судження, оцінки;
- аналізувати та оцінювати учнівські художні твори з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей школярів, стимулювати в них оригінальне, нестереотипне художньо-образне мислення;
- розробляти календарно-тематичні плани, конспекти уроків різних типів з урахуванням особливостей видів художньої діяльності, самостійно виготовляти навчально-методичні посібники, візуальний ряд до уроків;
- добувати, осмислювати, опрацьовувати та свідомо використовувати науково-методичну літературу та інші інформаційні джерела у процесі самостійної педагогічної діяльності;

- здійснювати аналіз типового навчального підручника (навчального посібника) з фаху й оцінювати його зміст з погляду на врахування дидактичних, естетичних та виховних вимог;
- спрямовувати навчально-педагогічну роботу на виховання в учнів поваги до національних традицій українського народу, любові до надбань рідної культури, потреби до участі у соціокультурній діяльності, художнього оформлення шкільних і позашкільних виховних заходів, – тим самим закласти фундамент для розвитку універсальних якостей творчої особистості, готової до активної участі у громадському та культурному житті суспільства.

II. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0202 «Мистецтво»	Нормативна
Модулів – 1	Напрямок підготовки 6. 020205 «Образотворче мистецтво*»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		3-й
ЗОГ – 60		Семестр
		5-й
Тижневих годин: 2	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Лекції
		14 год.
		Семінарські
		14 год.
		Самостійна робота
		28 год.
		Модульний контроль:
		4 год.

ІІІ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви тем	Обсяг навчальних занять (кількість год.)						
		Разом	Ауд	Л	Сем	П	СР	МК
Модуль І								
ЗМ №1: Методика як предмет вивчення. Історичний аспект становлення та розвитку методики навчання образотворчому мистецтву								
1	Мета і завдання курсу. Історія становлення та розвитку методики навчання образотворчому мистецтву.	2	2	2				
2	Основні положення методики навчання образотворчому мистецтву у сучасних ЗНЗ. Навчальні програми та навчально-методичні комплекти з ОМ.	9	6	2	4		3	
Разом за ЗМ №1		13	8	4	4		3	2
ЗМ №2: Загальнодидактичні засади навчання образотворчому мистецтву в основній школі								
3	Методи навчання образотворчому мистецтву.	7	2	2			5	
4	Форми організації навчання образотворчому мистецтву.	6	6	2	4			
5	Урок образотворчого мистецтва: типи, дидактична структура, зміст основних етапів.	9	4	2	2		5	
6	Нетрадиційні уроки мистецтва	9	4	2	2		5	
7	Технологія розробки презентацій до уроків образотворчого мистецтва.	14	4	2	2		10	
Разом за ЗМ №2		47	20	10	10		25	2
Усього за модулем І		60	28	14	14		28	4

IV. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль I.

ЗМ №1. Методика як предмет вивчення. Історичний аспект становлення та розвитку методики навчання образотворчому мистецтву.

Тема 1. Мета і завдання курсу. Історія становлення та розвитку методики навчання образотворчому мистецтву. (2 год).

Вступ. Методика як предмет вивчення. Організація навчального процесу та оцінювання навчальних досягнень за вимогами кредитно-модульної системи.

Розвиток навчання образотворчому мистецтву з античних часів до поч. XIX ст.

Малювання у дореволюційній школі. Система копіювання.

Геометрична система навчання і праця О.П.Сапожнікова.

Методика навчання малюванню у другій пол. XIX ст. Методика М.Попова.

Натуральна система навчання. Праця П.П.Чистякова.

Дослідження сучасних вчених у галузі навчання учнів молодшого шкільного та підліткового віку образотворчому мистецтву та художньо-творчій діяльності.

Рекомендована література	
Основна: [1]; [5].	Додаткова: [23]; [33]; [34]; [35].

Тема 2. Основні положення методики навчання образотворчому мистецтву у сучасних ЗНЗ. Навчальні програми та навчально-методичні комплекти з ОМ. (2 год.)

Державні документи, які визначають зміст роботи вчителя ОМ в ЗНЗ. Мета і завдання навчання образотворчого мистецтва в сучасній загальноосвітній школі. Вихідні положення мистецької освіти. Головні наукові підходи: особистісно зорієнтований, компетентнісний, аксіологічний, діяльнісний, інтегративний.

Принципи навчання: наступності між початковою, основною і старшою школою; поєднання загальнолюдського, національного та етно-краєзнавчого аспектів змісту освіти; інтегративності, спрямованості на поліхудожнє

виховання учнів; креативності (пріоритет творчої самореалізації); варіативності змісту, методів, технологій; діалогічності; полікультурності.

Педагогічні умови навчання образотворчому мистецтву.

Сучасні програми та навчально-методичні комплекти з образотворчого мистецтва галузі «Мистецтво» для ЗНЗ: структура, тематичні розділи, зміст, рубрики, види діяльності.

Рекомендована література	
Основна: [3]; [4].	Додаткова: [11]; [22]; [25]; [36].

Семінарське заняття №1 – 2 год.

Тема: Теоретичні положення методики навчання ОМ у сучасних ЗНЗ. Навчальні програми галузі «Мистецтво» для ЗНЗ: зміст, характеристика.

Семінарське заняття №2 – 2 год.

Тема: Навчально-методичні комплекти «Мистецтво», «ОМ»: порівняльний аналіз.

Модульний контроль №1 з тем I-го ЗМ: Методика як предмет вивчення. Історичний аспект становлення та розвитку методики навчання образотворчому мистецтву.

ЗМ №2. Загальнодидактичні засади навчання образотворчому мистецтву в основній школі.

Тема 3. Методи навчання образотворчому мистецтву. (2 год.)

Поняття «метод», «методичний прийом». Методи навчання на уроках образотворчого мистецтва: класифікація, зміст, характеристика.

Провідні методи інтегративних технологій: порівняння й зіставлення, художні паралелі, аналогії, асоціації (за схожістю або за контрастом), емоційний резонанс. Провідні методи проблемно-евристичних технологій: евристична бесіда, дискусія, віртуальна екскурсія, художньо-творчі завдання. Провідні методи ігрових художньо-педагогічних технологій: КВК, вікторини, ігри-блискавки, театралізації, конкурси, завдання на перевтілення й ідентифікацію. Провідні методи інтегративних художньо-педагогічних

технологій: фасилітація, метод проектів, робота в малих і великих групах, медіа діалог.

Методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст і взаємозв'язок різних груп методів на уроках образотворчого мистецтва. Вибір та поєднання різних груп методів та прийомів у вирішенні мети і завдань уроку образотворчого мистецтва.

Засоби та прийоми, що сприятимуть ефективному проведенню уроків образотворчого мистецтва.

Рекомендована література	
Основна: [3]; [6].	Додаткова: [10]; [12]; [22]; [34]; [36]; [42].

Тема 4. Форми організації навчання образотворчому мистецтву. (2 год.)

Поняття про форми організації навчання на уроках образотворчого мистецтва. Класифікація та характеристика. Визначення позитивних рис та недоліків.

Урок як основна форма організації навчального процесу.

Вимоги до проведення уроку з образотворчого мистецтва: загальнопедагогічні, дидактичні, розвиваючі, виховні, психологічні.

Значення методичного малюнку у навчанні школярів.

Підготовка вчителя до проведення уроку образотворчого мистецтва.

Оснащення, методичне забезпечення та оформлення кабінету образотворчого мистецтва.

Рекомендована література	
Основна: [3]; [6].	Додаткова: [12]; [21]; [22]; [36]; [42].

Семінарське заняття №3 – 2 год.

Тема: Методика організації та проведення мистецького проекту на уроках ОМ.

Семінарське заняття №4 – 2 год.

Тема: Організація занять, методика застосування групової (диференційовано-групової) ФОН на уроках ОМ.

Тема 5. Урок образотворчого мистецтва: типи, дидактична структура, зміст основних етапів. (2 год.)

Триєдиний характер мети уроків образотворчого мистецтва: виховний, розвивальний, пізнавальний аспекти. Провідні види діяльності учнів на уроках образотворчого мистецтва: художньо-творче самовираження; сприймання, інтерпретація та оцінювання художніх творів; пізнання явищ мистецтва; засвоєння відповідної мистецької термінології.

Взаємозв'язок різних видів образотворчої діяльності на основі спільного змісту.

Організація, зміст і характеристика основних етапів уроку образотворчого мистецтва.

Типи уроків образотворчого мистецтва. Дидактична структура та зміст основних етапів уроку образотворчого мистецтва.

Структура та характеристика уроку формування та удосконалення художніх вмінь школярів.

Структура та характеристика комбінованого уроку ОМ.

Структура та характеристика уроку контролю (перевірки) та оцінки знань, умінь учнів. (Підсумковий урок).

Рекомендована література	
Основна: [1]; [3] [4].	Додаткова: [16]; [17]; [18]; [19]; [21]; [24]; [42].

Семінарське заняття №5 – 2 год.

Тема: Урок як основна форма організації навчально-виховного процесу з образотворчого мистецтва в ЗНЗ.

Тема 6. Нетрадиційні уроки образотворчого мистецтва. (2 год.)

Технології розвиваючого навчання.

Інтеграція як провідна тенденція оновлення змісту освіти. Сучасний урок мистецтва: мета, зміст, дидактична структура, основні вимоги до розробки. Міжпредметні зв'язки уроків образотворчого мистецтва з іншими дисциплінами.

Проблемний урок. Урок – сходження. Урок – образ. Урок – вернісаж. Урок – свято мистецтв. Урок – екскурсія. Урок – подорож. Урок – роздум. Особливості інтегрованого уроку. Урок – школа народної творчості. Урок – конкурс.

Рекомендована література	
Основна: [3]; [4] [6].	Додаткова: [10]; [14]; [17]; [26]. Підручники, навчальні посібники: [8]; [9]; [10]; [11]; [12].

Семінарське заняття №6 – 2 год.

Тема: Нетрадиційні уроки образотворчого мистецтва: мета, специфіка організації та проведення.

Тема 7. Технологія розробки презентацій до уроків образотворчого мистецтва. (2 год.)

Мета, призначення, загальні вимоги, принципи розробки та етапи створення слайдової презентації для проведення уроку образотворчого мистецтва в основній школі.

Визначення призначення, теми презентації. Проектування: розроблення плану-сценарію, приблизної кількості слайдів. Структурування, визначення змісту, послідовності та наповненості слайдів. Відбір необхідної інформації, що підтверджує ідею презентації (текстовий, графічний, аудіо- та відео-, візуальний ряд).

Засоби виділення основної ідеї, оформлення кожного слайду.

Рекомендована література	
Основна [6].	Додаткова: [13]. Додаткові електронні ресурси: [4]; [6].

Семінарське заняття №7 – 2 год.

Тема: Навчальні презентації для проведення уроків образотворчого мистецтва в основній школі (захист та обговорення).

Модульний контроль №2 з тем II-го ЗМ: Загальнодидактичні засади навчання образотворчому мистецтву в основній школі.

V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВУ»

5 семестр

Разом: 60 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год., самостійна робота – 28 год., модульний контроль – 4 год.

Модуль	ЗМ №1					
Назва мод.	Методика як предмет вивчення. Історичний аспект становлення та розвитку методики навчання образотворчому мистецтву					
Лекції	1		2			
Теми лекцій	Мета і завдання курсу. Історія становлення та розвитку методики навчання образотворчому мистецтву.		Основні положення методики навчання образотворчому мистецтву у сучасних ЗНЗ. Навчальні програми та навчально-методичні комплекти з образотворчого мистецтва.			
К-ть б. за лек	1 б.		1 б.			
Семінарські			1		2	
Теми семінарських занять			Теоретичні положення методики навчання ОМ у сучасних ЗНЗ. Навчальні програми галузі «Мистецтво» для ЗНЗ: зміст, характеристика.		Навчально-методичні комплекти «Мистецтво», «Образотворче мистецтво»: порівняльний аналіз.	
К-ть б. за сем			1 + 1 + 10 бал.			
Сам. р.			5 бал.			
Поточ. к-ль	МКР №1 – 25 бал.					
К-ть б. за ЗМ	44 бали					
Модуль	ЗМ №2					
Назва мод.	Загальнодидактичні засади навчання образотворчому мистецтву в основній школі.					
Лекції	3	4		5	6	7
Теми лекцій	Методи навчання образотворчому мистецтву	Форми організації навчання образотворчому мистецтву		Урок образотворчого мистецтва: типи, дидактична структура, зміст основних етапів.	Нетрадиційні уроки образотворчого мистецтва	Технологія розробки презентацій до уроків образотворчого мистецтва
К-ть б. за лек	1 б.	1 б.		1 б.	1 б.	1 б.
Семінарські		3	4	5	6	7
Теми семінарських занять		Методика організації та проведення мистецького проекту на уроках ОМ.	Організація занять, методика застосування групової (диференційовано-групової) ФОН на уроках ОМ.	Урок як основна форма організації навчально-виховного процесу з образотворчого мистецтва в ЗНЗ.	Нетрадиційні уроки образотворчого мистецтва: мета, специфіка організації та проведення.	Навчальні презентації для проведення уроків ОМ в основній школі
К-ть б. за сем		1 + 1 + 10 бал.		1 + 10 бал.	1 + 10 бал.	1 + 10 бал.
Сам. р.	5 бал.			5 бал.	5 бал.	10 бал.
Поточ. к-ль	МКР №2 – 25 бал.					
К-ть б. за ЗМ	100 балів					
К-ть б. за сем.	144 бали					

VI. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Модуль І						
ЗМ №1. Методика як предмет вивчення. Історичний аспект становлення та розвитку методики навчання образотворчому мистецтву						
№ з/п	Назва теми	К-ть годин				
1	<p>Теоретичні положення методики навчання ОМ у сучасних ЗНЗ. Навчальні програми галузі «Мистецтво» для ЗНЗ: зміст, характеристика. План заняття.</p> <p><i>I. Теоретична частина.</i></p> <p>1. Державні документи, що визначають зміст роботи вчителя ОМ ЗНЗ.</p> <p>2. Навчальні програми, затверджені МОН України для учнів основної школи ЗНЗ (зміст, характеристика, порівняльний аналіз):</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Мистецтво». • «Образотворче мистецтво». <p>3. Оформлення бібліографічного опису літератури.</p> <p><i>II. Перевірка виконання завдання (групова форма роботи):</i> демонстрація презентації (Microsoft power point) з порівняльного аналізу змісту навчально-методичних комплектів з мистецтва та ОМ (5 і 6 класи) ЗНЗ.</p> <table border="1" style="width: 100%; margin-top: 10px;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">Рекомендована література</th> </tr> <tr> <td style="width: 50%;">Основна: [1]; [2]; [3].</td> <td style="width: 50%;">Додаткова: [11]; [12]; [25]. Підручники, навч. посіб. №1 – 15.</td> </tr> </table>	Рекомендована література		Основна: [1]; [2]; [3].	Додаткова: [11]; [12]; [25]. Підручники, навч. посіб. №1 – 15.	2
Рекомендована література						
Основна: [1]; [2]; [3].	Додаткова: [11]; [12]; [25]. Підручники, навч. посіб. №1 – 15.					
2	<p>Навчально-методичні комплекти «Мистецтво», «Образотворче мистецтво»: порівняльний аналіз. План заняття.</p> <p><i>I. Теоретична частина. (групова форма роботи):</i></p> <p>1. Навчально-методична література з проблеми історії, теорії та методики навчання ОМ на допомогу сучасному вчителю: загальна характеристика, оформлення бібліографічного опису, посилання на сайт.</p> <p>2. Підручники та посібники («Мистецтво», «Образотворче мистецтво»), рекомендовані МОН України для основної школи (зміст, характеристика, порівняльний аналіз):</p> <p><i>II. Перевірка виконання завдання (групова форма роботи):</i> демонстрація презентації (Microsoft power point) з порівняльного аналізу змісту навчально-методичних комплектів з мистецтва та ОМ (7 класи) ЗНЗ.</p> <table border="1" style="width: 100%; margin-top: 10px;"> <tr> <th colspan="2" style="text-align: center;">Рекомендована література</th> </tr> <tr> <td style="width: 50%;">Основна: [1]; [2]; [3].</td> <td style="width: 50%;">Додаткова: [11]; [12]; [25]. Підручники, навч. посіб. №1 – 15.</td> </tr> </table>	Рекомендована література		Основна: [1]; [2]; [3].	Додаткова: [11]; [12]; [25]. Підручники, навч. посіб. №1 – 15.	2
Рекомендована література						
Основна: [1]; [2]; [3].	Додаткова: [11]; [12]; [25]. Підручники, навч. посіб. №1 – 15.					

ЗМ №2. Загальнодидактичні засади навчання образотворчому мистецтву в основній школі						
3	<p>Методика організації та проведення мистецького проекту на уроках ОМ. План заняття. <i>I. Теоретична частина:</i> 1. Мистецький проект як різновид пошуково-творчої діяльності учнів. 2. Принципи розробки, загальна характеристика, зміст етапів. <i>II. Перевірка завдання (групова форма роботи):</i> Відпрацювання методики організації та проведення мистецького проекту з демонстрацією презентації (Microsoft power point).</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Рекомендована література</td> </tr> <tr> <td style="width: 30%;">Основна: [3].</td> <td>Додаткова: [22]. Підручники, навч. посібники для ЗНЗ: [8]; [10]; [12].</td> </tr> </table>	Рекомендована література		Основна: [3].	Додаткова: [22]. Підручники, навч. посібники для ЗНЗ: [8]; [10]; [12].	2
Рекомендована література						
Основна: [3].	Додаткова: [22]. Підручники, навч. посібники для ЗНЗ: [8]; [10]; [12].					
4	<p>Організація занять, методика застосування групової (диференційовано-групової) ФОН на уроках ОМ. План заняття. <i>I. Теоретична частина:</i> 1. Мета, завдання, загальна характеристика, планування та розроблення основних етапів. 2. Принципи організації на уроках ОМ. <i>II. Перевірка завдання (групова форма роботи):</i> Відпрацювання методики організації та застосування в основній школі.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Рекомендована література</td> </tr> <tr> <td style="width: 30%;">Основна: [3]; [4].</td> <td>Додаткова: [22]. Підручники, навч. посібники для ЗНЗ: [8]; [10]; [12].</td> </tr> </table>	Рекомендована література		Основна: [3]; [4].	Додаткова: [22]. Підручники, навч. посібники для ЗНЗ: [8]; [10]; [12].	2
Рекомендована література						
Основна: [3]; [4].	Додаткова: [22]. Підручники, навч. посібники для ЗНЗ: [8]; [10]; [12].					
5	<p>Урок образотворчого мистецтва: типи, дидактична структура, зміст основних етапів. План заняття. <i>I. Теоретична частина:</i> 1. Урок як основна форма організації навчально-виховного процесу з образотворчого мистецтва в ЗНЗ. 2. Типи уроків образотворчого мистецтва в основній школі. 3. Дидактична структура, етапи уроку образотворчого мистецтва в 5 – 7 класах їх зміст. <i>II. Перевірка завдання (групова форма роботи):</i> Відпрацювання методики організації та проведення уроку ОМ в основній школі.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Рекомендована література</td> </tr> <tr> <td style="width: 30%;">Основна: [1]; [3] [4].</td> <td>Додаткова: [16]; [17]; [18]; [19]; [21]; [24]; [42].</td> </tr> </table>	Рекомендована література		Основна: [1]; [3] [4].	Додаткова: [16]; [17]; [18]; [19]; [21]; [24]; [42].	2
Рекомендована література						
Основна: [1]; [3] [4].	Додаткова: [16]; [17]; [18]; [19]; [21]; [24]; [42].					

6	<p>Нетрадиційні уроки образотворчого мистецтва: мета, специфіка організації та проведення. План заняття. <i>I. Теоретична частина:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мета організації та проведення нетрадиційних уроків мистецтва. 2. Принципи розробки нетрадиційних уроків образотворчого мистецтва. 3. Інтеграція як провідна тенденція оновлення змісту освіти. 4. Міжпредметні зв'язки уроків образотворчого мистецтва з іншими дисциплінами. <p><i>II. Перевірка завдання (групова форма роботи):</i> Відпрацювання методики розробки, організації та проведення нетрадиційних уроків образотворчого мистецтва в основній школі.</p> <table border="1" data-bbox="328 651 1369 813"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Рекомендована література</td> </tr> <tr> <td style="width: 30%;">Основна: [3]; [4] [6].</td> <td>Додаткова: [10]; [14]; [17]; [26]. Підручники, навчальні посібники: [8]; [9]; [10]; [11]; [12].</td> </tr> </table>	Рекомендована література		Основна: [3]; [4] [6].	Додаткова: [10]; [14]; [17]; [26]. Підручники, навчальні посібники: [8]; [9]; [10]; [11]; [12].	
Рекомендована література						
Основна: [3]; [4] [6].	Додаткова: [10]; [14]; [17]; [26]. Підручники, навчальні посібники: [8]; [9]; [10]; [11]; [12].					
7	<p>Навчальні презентації для проведення уроків образотворчого мистецтва в основній школі (захист та обговорення). План заняття. <i>I. Теоретична частина:</i> Принципи розробки та етапи створення навчальної слайдової презентації. <i>II. Перевірка завдання:</i> демонстрація авторської навч. презентації для провед. уроку ОМ в основній школі (Power Point).</p> <table border="1" data-bbox="328 1106 1369 1193"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Рекомендована література</td> </tr> <tr> <td style="width: 30%;">Основна: [6].</td> <td>Додаткова: [13]. Додаткові електронні ресурси: [4]; [6].</td> </tr> </table>	Рекомендована література		Основна: [6].	Додаткова: [13]. Додаткові електронні ресурси: [4]; [6].	2
Рекомендована література						
Основна: [6].	Додаткова: [13]. Додаткові електронні ресурси: [4]; [6].					
Усього семінарських занять за навчальним планом		14				

VII. САМОСТІЙНА РОБОТА

Модуль I			
ЗМ №1. Методика як предмет вивчення. Історичний аспект становлення та розвитку методики навчання образотворчому мистецтву			
№ з/п	Зміст завдання	К-ть год.	К-ть бал.
1.	Робота з електронними каталогами бібліотек (НБУ ім. В.І.Вернадського, Парламентська бібліотека, ДНПБУ ім. В.О.Сухомлинського та ін.). Знаходження та складання списку навчально-методичної літератури з проблеми історії, теорії та методики навчання образотворчого мистецтва за вимогами оформлення наукових джерел і посиланням на сайт. Рекомендована літ-ра: [22].	3	5
Разом за ЗМ №1		3	5
ЗМ №2. Загальнодидактичні засади навчання образотворчому мистецтву в основній школі			
2.	Творча розробка та виготовлення комплекту роздаткового навчально-методичного матеріалу (дидактичних вправ) для проведення уроку образотворчого мистецтва за власним вибором. Рекомендована літ-ра (Підручники, навч. посібники для ЗНЗ): [9]; [11].	5	5
3.	Творча розробка плану-конспекту комбінованого уроку відповідно до програми «Образотворче мистецтво» 5 – 7 кл. Рекомендована літ-ра: [7]; [14]; [16]; [17]; [18]; [19]; [27]; [28].	5	5
4	Творча розробка плану-конспекту нетрадиційного (інтегрованого) уроку з урахуванням виду художньо-творчої діяльності, відповідно до програми «Мистецтво» 5 – 7 кл. Рекомендована літ-ра: [7]; [14]; [16]; [17]; [18]; [19]; [27]; [28].	5	5
5	Творча розробка авторської навчальної презентації (Microsoft power point) до уроку, відповідно до програми «Мистецтво» або «Образотворче мистецтво» 5 – 7 кл.. Рекомендована літ-ра [13]. Додаткові електр. ресурси [4]; [6].	10	10
Разом за ЗМ №2		25	25
Усього за модулем I		28	30

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Методика навчання образотворчому мистецтву» здійснюється за принципом пооперативної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання знань, умінь та навичок. Контроль успішності студентів здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, у якій визначено усі види роботи студентів.

Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення представлено у таблицях 8.1-8.3.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна кількість балів	Одиниць	Всього
1	Відвідування лекцій	1	7	7
2	Відвідування семінарських занять	1	7	7
3	Робота на семінарському занятті	10	5	50
4	Самостійна робота	5	6	30
5	Модульна контрольна робота	25	2	50
Підсумковий рейтинговий бал				144

Таблиця 8.2

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота								
ЗМ №1			ЗМ №2					
T1	T2	МКР	T3	T4	T5	T6	T7	МКР
1	18	25	6	13	17	17	22	25
44			100					
144								

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90-100	<u>Відмінно</u> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	<u>Дуже добре</u> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	<u>Добре</u> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	<u>Задовільно</u> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, але достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	<u>Достатньо</u> – мінімально можливий (допустимий) рівень знань (умінь).
FX	35-59	<u>Незадовільно з можливістю повторного складання</u> – незадовільний рівень знань (умінь) з можливістю перескладання за умов належного самостійного доопрацювання.
F	1-34	<u>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</u> – достатньо низький рівень знань, що вимагає повторного проходження курсу.

ІХ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ СТУДЕНТА

Критерії оцінювання	Оцінка
<ul style="list-style-type: none"> • виконав в зазначений термін і на високому рівні весь обсяг роботи, відповідно до програми курсу; • володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні; • здатний грамотно визначати й ефективно здійснювати навчальні задачі з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі; • продемонстрував старанність, самостійність, ініціативу, активність, творче ставлення у процесі виконання усіх завдань курсу, здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі проведених спостережень. 	«відмінно»
<ul style="list-style-type: none"> • виконав в зазначений термін весь обсяг роботи відповідно до програми курсу, але з незначними недоліками; • володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні; • здатний грамотно визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей особливостей навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, але в окремих випадках допускає незначні помилки в процесі їх вирішення; 	«дуже добре»

<ul style="list-style-type: none"> • продемонстрував старанність, самостійність, активність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань курсу, здатність робити висновки на основі проведених спостережень. 	
<ul style="list-style-type: none"> • виконав весь обсяг роботи відповідно до програми курсу, але з певними недоліками; • не завжди демонстрував здатність визначати основні навчальні задачі та знаходити способи їх вирішення з урахуванням особливостей особливостей навчально-виховного процесу у ВНЗ, свідомо використовувати теоретичні знання, застосовувати практичні вміння під час проходження курсу; • виявив здатність грамотно, але недостатньо самостійно опрацьовувати навчальні матеріали, організовувати своє навчання у ВНЗ; • продемонстрував старанність, відповідальне ставлення у процесі виконання завдань курсу, але недостатньо виявив уміння обґрунтовано і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень. 	«добре»
<ul style="list-style-type: none"> • завдання курсу виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання допускалися помилки; • студент в цілому виявив посередній рівень знань, умінь, навичок, допускав помилки у плануванні та самоорганізації до навчання у ВНЗ; • недостатньо виявив самостійність, ініціативу у процесі вирішення навчальних задач; не завжди враховував специфіку організації навчально-виховного процесу у ВНЗ; • завдання курсу були виконані з помилками, неохайно, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; • ставлення студента до навчання недостатньо відповідальне. 	«задовільно»
<ul style="list-style-type: none"> • завдання курсу виконано в неповному обсязі, у процесі їх виконання виявлено чимало помилок; • студент виявив лише мінімально можливий допустимий рівень знань, умінь, навичок, виявив неготовність грамотно і самостійно планувати й організовувати навчання у ВНЗ; • завдання курсу були виконані в неповному обсязі, неохайно, з помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; • ставлення студента до навчання недостатньо старанне та відповідальне. 	«достатньо»
<ul style="list-style-type: none"> • завдання курсу не виконані; • студент виявив незадовільний рівень знань, умінь; невміння послідовно, грамотно і самостійно планувати й організовувати навчання у ВНЗ, аналізувати результати власної діяльності; • завдання курсу були виконані в неповному обсязі, оформлені неохайно, з суттєвими помилками, подані на перевірку не своєчасно, не містили усіх необхідних елементів, визначених програмою курсу; • ставлення студента до виконання завдань курсу вирізняється безвідповідальністю. 	«незадовільно»

Критерії оцінювання доповіді на семінарському занятті

№ п/п	Критерії оцінювання відповіді	Макс-на кількість балів за кожним критерієм
1.	Доповідь має чітку структуру, план, у якому передбачена вступна, основна та заключна частини.	1
2.	Студент виявляє здатність систематизувати, узагальнювати та інтерпретувати навчальний матеріал, свідомо використовувати педагогічну й фахову термінологію, послідовно висловлювати, доводити й обґрунтовувати власну думку.	3
3.	Доповідь супроводжується презентацією (Microsoft power point), оформлена за всіма вимогами (зміст, структура, ідея, дизайн), яка відповідає тексту доповіді	3
4.	У процесі підготовки доповіді студент використовував кілька джерел.	2
5.	Студент використовує засоби ораторського мистецтва, виявляє здатність «працювати» з аудиторією, ініціювати діалоги, дискусії, дебати	1
Разом		10

Вимоги з оцінювання рівня виконання завдань для самостійної роботи:

1. своєчасність виконання;
2. повнота обсягу виконання;
3. якість виконання;
4. самостійність виконання;
5. виявлення ініціативності;
6. виявлення творчого підходу.

X. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі навчання студентів застосовуються такі методи навчання:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом і способом передачі та сприймання навчальної інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, бесіда, розповідь-пояснення.

- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
  - *Практичні*: вправи, практичні роботи, порівняльний аналіз.
- 2) За ступенем самостійності мислення:
- репродуктивні;
  - пошукові;
  - дослідницькі.
- 3) За ступенем керування навчальною діяльністю:
- під керівництвом викладача;
  - самостійна робота студентів: з книгою;
  - виконання індивідуального навчального завдання.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- 1) Методи стимулювання інтересу до навчання:
- навчальні дискусії;
  - створення ситуації пізнавальної новизни;
  - створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).
- 2) Методи стимулювання обов'язку і відповідальності.
- роз'яснення значимості учіння, мети навчального предмета;
  - пред'явлення навчальних вимог до вивчення предмета.

XI. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда; екзамен.
- методи письмового контролю: МКР.
- методи практичного контролю: творча розробка.
- методи самоконтролю: самоаналіз, самооцінка.

XII. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. робоча навчальна програма;
2. навчальні посібники;
3. опорні конспекти лекцій;
4. зразки робіт студентів та репродукції картин художників;
5. електронні презентації лекційного матеріалу.

XIII. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

1. збірка контрольних завдань для модульного оцінювання навчальних досягнень студентів;
2. запитання та білети для проведення екзамену.

XIV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Кардашов В.М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2007. – 296 с. (Наявний в бібліотеці Інституту мистецтв в 15 примірниках та електронному репозиторії: <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>)
2. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк., 2002. – 190 с.: іл. (Наявний в бібліотеці Інституту мистецтв в кількості 61 примірників та електронному репозиторії: <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>)
3. Масол Л. Методика навчання мистецтва в основній школі: Методичний посібник для вчителів / Людмила Масол. – К.: Шк. світ, 2012. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
4. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В.Калініченко, І.В.Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://estetika.at.ua/Methoduka_Masol_L.M..pdf
5. Сокольникова Н.М. Изобразительное искусство и методика его преподавания в начальной школе: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – 2-е изд., стереотип. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 368 с., 12 л. ил. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imgur.com/y00W9qS/embed>
6. Шарко В.Д. Сучасний урок: Технологічний аспект / Посібник для вчителів і студентів. – К.: СПД Богданова А.М., 2007. – 220 с.

Додаткова

7. Авторські уроки з образотворчого (візуального) мистецтва в 5 – 7 класах: Посібник для вчителя: У 2 ч. Ч 1 / Упоряд. Ж.С.Марчук, О.В.Ночвінова. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2005. – 368 с. – (На допомогу вчителю).
8. Антонович Є. А., Проців В. І., Свид С. П. Художні техніки в школі. – К.:

Освіта, 1997. – 180 с.

9. Білецький П. О. Мова образотворчих мистецтв. - К .: Радянська школа, 1973. – 190 с.
10. Вердіна С.В. Секрети педагогічної майстерності. Уроки для вчителя/ Вердіна С.В., Панченко А.Г. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 111, /1/ с.: іл.. – (Серія «Педагогічні інновації. Майстерня»).
11. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392 (зі змінами і доповненнями 2015 року). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/derj-stand.html>
12. Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях / Упоряд. М.С. Демчишин. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 608 с.
13. Дудка О.М. Загальні принципи створення мультимедійних презентацій та слайд-шоу засобами програми Power Point. Навчальний посібник. 7-ме вид. – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника: ЦІТ, 2010. – 51 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/275.pdf>
14. Інтегровані уроки з предметів естетичного циклу / Упоряд.: Л.Шелестова, Н.Чиренко. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л.Галіцина, 2006. – 128 с.
15. Кузьменко Г. В. Сценарій КВК мистецтвознавчого напрямку / Г. В. Кузьменко // Мистецтво та освіта. Науково-методичний журнал. – 2011. – № 4. – С. 22–28. (Наявний в бібліотеці Інституту мистецтв в 1 примірнику та електронному репозиторії: <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>)
16. Кузьменко Г. В. Урок у 5-му класі. Рослинні мотиви в декоративній композиції / Г. В. Кузьменко // Мистецтво та освіта. Науково-методичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 48–51., іл. (Наявний в бібліотеці Інституту мистецтв в 1 примірнику та електронному репозиторії: <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>)
17. Кузьменко Г. В. Душа і мудрість середньовічного храму (Інтегрований урок за програмою «Мистецтво». 6-клас) Візуальне мистецтво / Г. В. Кузьменко //

- Мистецтво та освіта. Науково-методичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 39–44., іл. (Наявний в бібліотеці Інституту мистецтв в 1 примірнику та електронному репозиторії: <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>)
18. Кузьменко Г. В. Особливості вивчення анімалістичного жанру / Г. В. Кузьменко // Мистецтво та освіта. Науково-методичний журнал. – 2010. – № 4. – С. 21–27., іл. (Наявний в бібліотеці Інституту мистецтв в 1 примірнику та електронному репозиторії: <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>)
19. Кузьменко Г. В. Становлення ціннісного ставлення до образотворчого мистецтва в учнів 6-х класів (на матеріалі пейзажного жанру) / Г. В. Кузьменко // Мистецтво та освіта. Науково-методичний журнал. – 2014. – № 4. – С. 45–51. (Наявний в бібліотеці Інституту мистецтв в 1 прим. та електр. репозиторії: <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>)
20. Кузнецова Л.С., Беседы об изобразительном искусстве и архитектуре. О языке архитектуры, скульптуры, живописи. – К.: Рад. школа, 1989. – 319 с.
21. Лемешева Н., Кондратюк Н. Методика навчання мистецтва (Образотворче мистецтво) 5 клас (за новою програмою) : Навчально-методичний посіб. / Н. А. Лемешева, Н. В. Кондратюк. – Черкаси : ЧОПОПП, 2014. – 124 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.ippro.com.ua/attachments/article/360/Методика%20навчання%20%20мист..pdf>
22. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі : єдність навчання і виховання : метод. посіб. / Л. М. Масол. – Харків : «Друкарня Мадрид», 2015. – 178 с. : іл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/10644/1/художньо-педагогічні%20технології%20в%20основній%20школі.pdf>
23. Методика обучения рисованию в восьмилетней школе. Под ред. А.П.Фомичёва. – М.: Издательство Академии педагогических наук РСФСР. – 1963. – 360 с.
24. Методичні рекомендації з виробничої практики для студентів IV курсу напряму підготовки «Образотворче мистецтво» (ОКР «бакалавр») / уклад.

- Г.В. Кузьменко. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 76 с.
(Наявний в бібліотеці Інституту мистецтв в 10 примірниках та електронному репозиторії <http://elib.kubg.edu.ua/3620/>)
25. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Музичне мистецтво; Образотворче мистецтво; Інтегрований курс «Мистецтво». 5 – 9 класи. / Л. Масол, О. Коваленко, Г. Сотська, Г. Кузьменко [та ін.] / – К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. – 32 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://old.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/educational_programs/1349869088/
26. Неменский В.М. Мудрость красоты: О проблемах эстетического восприятия: Книга для учителя. – М.: Просвещение, 1981.
27. Ночвінова О.В. Образотворче мистецтво. 5 клас: Тематичне планування та розробки уроків / О.В.Ночвінова, Ж.С. Марчук, Т.С. Хребто. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2006. – 192 с. – (Майстер-клас).
28. Павлик К.В. Изобразительное искусство в начальной школе. Учебные материалы по методике преподавания. – «Флинта» – 2002. – 88 с.
29. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 216 с.
30. Популярная художественная энциклопедия: Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство. / Гл. ред. В.М. Полевой; Ред. Кол.: В.Ф. Маркузон, Д.В. Сарабьянов, В.Д. Синюков (зам. гл. ред.), – М.: «Сов. Энциклопедия». Книга I . А – М., 1986 – 447 с., ил., 32 л. ил.
31. Популярная художественная энциклопедия: Архитектура. Живопись. Скульптура. Графика. Декоративное искусство. / Гл. ред. В.М. Полевой; Ред. Кол.: В.Ф. Маркузон, Д.В. Сарабьянов, В.Д. Синюков (зам. гл. ред.), - М.: «Сов. Энциклопедия». Книга I . А – М., 1986 – 432 с., ил., 32 л. ил.
32. Предметний тиждень у школі. Образотворче мистецтво (методичний посібник для вчителів). – Х.: ПФ «Антиква», 2002. – 80 с. укр.. мовою.
33. Рисование в педагогическом училище: Пособие для преподавателей. Издание

- второе, исправленное и дополненное. / под общей редакцией В.В. Колокольникова. – Ленинград: Гос. учебно-педагогическое издат. Министерства просвещения РСФСР, 1961. – 256 с.
34. Ростовцев Н.Н. История методов обучения: В 2 т. – М.: Просвещение, 1982. – Т. 2. – 240 с.
35. Ростовцев Н.Н. Методика преподавания изобразительного искусства в школе. Учеб. пособие для студентов худож.-граф. фак. пед. ин-тов. – М., «Просвещение», 1974. – 246 с. с ил.
36. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
37. Русакова Т.Г. Основы зрительской культуры / Программа спецкурса. Комплекс дидактических заданий и упражнений по формированию у младших школьников навыков художественного общения. – Оренбург: Изд-во ОГПУ, 2004.
38. Сердюк І.І. Образотворче мистецтво. 6 клас: Тематичне планування та розробки уроків / І.І.Сердюк, М.С. Семенихіна – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. – 256 с. – (Майстер-клас).
39. Семенихіна С.М. Сердюк І.І., Сердюк М.Ф. Образотворче мистецтво. 7 клас: Тематичне планування та розробки уроків / С.М. Семенихіна, І.І.Сердюк, М.Ф. Сердюк – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. – 272 с. – (Майстер-клас).
40. Сисоєва С.О. Основы педагогічної творчості: Підручник. – К.: Міленіум, 2006. – 346 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/7585/1/Сисоєва%20Пед%20творч.PDF>
41. Твори українського образотворчого мистецтва на уроках в школі: Метод. рекомендації для вчителів образотворчого мистецтва шкіл різного типу навчання / Авт.-укл. С.В.Коновець. – К.: ІЗМН, 1997. – 64 с.
42. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 528 с. (Альма-матер).
43. Чадина Т.А. Как говорит искусство. – Оренбург: Изд-во ОГПУ, 2005.

44. Чадина Т.А. Чем и как работают художники. – Оренбург: Узд-во ОГПУ, 2005.
45. Чернецова Е.М. Искусство. Словарь-справочник. – М.: Библиотека Ильи Резника, 2002. – 576 с.: ил.
46. Чарнецкий Я.Я. Изобразительное искусство в школе продлённого дня. – М.: Просвещение, 1991. – 159 с.: ил. – (Б-ка учителя изобразительного искусства).

Періодичні видання

1. Журнал «Мистецтво та освіта»;
2. Журнал «Изобразительное искусство в школе»;
3. Журнал «Відкритий урок»;
4. Журнал «Позакласний час»;
5. Інформаційно-практичний бюлетень «Все для вчителя».

Підручники, навчальні посібники для ЗНЗ

1. Железняк С. М. Образотворче мистецтво : підруч. для 5-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / С. М. Железняк, О. В. Ламонова. – Київ : Генеза, 2013. – 176 с. Сайт shkola.in.ua. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shkola.in.ua/69-obrazotvorche-mystetstvo-5-klas-zheleznyak.html>
2. Железняк С. М. Образотворче мистецтво : підруч. для 5-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / С. М. Железняк, О. В. Ламонова. – К. : Генеза, 2013. – 176 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://4book.org/uchebniki-ukraina/5-klas/545-obrazotvorche-mistetstvo-5-klas-zheleznyak>
3. Железняк С. М. Образотворче мистецтво : підруч. для 7-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / С. М. Железняк, О. В. Ламонова. – К. : Генеза, 2015. – 224 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://4book.org/uchebniki-ukraina/7-klas/1904-obrazotvorche-mistetstvo-7-klas-zheleznyak-2015-ukr>
4. Калініченко О. В. Образотворче мистецтво: підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Калініченко, Л. М. Масол. – Харків : Сиція, 2013. – 224 с. : іл. Сайт Шкільні підручники. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchnyk.com.ua/496-obrazotvorche-mistetstvo-kalnchenko-masol-5->

klas.html

5. Калініченко О. В. Альбом з образотворчого мистецтва. 5 клас : навч. посіб. / О. В. Калініченко, Л. М. Масол, В. В. Калініченко. – Харків : СИЦІЯ, 2013. – 72 с.
6. Калініченко Калініченко О. В. Образотворче мистецтво : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / О. В. Калініченко, Л. М. Масол. – Харків : СИЦІЯ, 2014. – 224 с. : іл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://4book.org/uchebniki-ukraina/6-klas/1500-obrazotvorche-mistetstvo-6-klas-kalinichenko>
7. Калініченко О. В. Альбом з образотворчого мистецтва. 6 клас : навч. посіб. / О. В. Калініченко, Л. М. Масол, В. В. Калініченко. – Харків : СИЦІЯ, 2014. – 72 с.
8. Масол Л. М. Масол Л. М. Мистецтво (інтегрований курс) : підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. М. Масол. – К.: Видавництво «Світоч», 2013. – 240 с.: іл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://4book.org/uchebniki-ukraina/5-klas/751-mistetstvo-5-klas-masol-2013>
9. Масол Л. М. Мистецтво. Робочий зошит для учнів 5 класу: навч. посіб. / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Г. В. Кузьменко. – К. : Світоч, 2013. – 80 с. : іл.
10. Масол Л. М. Мистецтво (інтегр. курс) : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. М. Масол. – К.: Видавництво «СВІТОЧ», 2014. – 208 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://4book.org/uchebniki-ukraina/6-klas/1639-mistetstvo-6-klas-masol>
11. Масол Л. М. Мистецтво. Робочий зошит. 6 клас: навч. посіб. / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Г. В. Кузьменко. – К. : СВІТОЧ, 2014. – 72 с. : іл.
12. Масол Л. М. Мистецтво (інтегрований курс) : підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Г. В. Кузьменко, Н. А. Лемешева. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2016. – 256 с.: іл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oipopp.ed-sp.net/public/repository/mystectvo_7_kl.pdf
13. Папіш Л. В. Образотворче мистецтво : підруч. для 7-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / Л. В. Папіш, М. М. Шутка. – К. : Грамота, 2015. – 128 с. : іл. Сайт

Шкільні підручники. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchnyk.com.ua/715-obrazotvorche-mistectvo-7-klas-papish-2015.html>

14. Рубля Т. Є. Образотворче мистецтво : 7 кл. : Підруч. для загальноосвіт. навч. закл. / Т. Є. Рубля. – К.; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2014. – 200 с. : іл. Сайт 4book. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://4book.org/uchebniki-ukraina/7-klas/1963-obrazotvorche-mistetstvo-7-klas-rublya-2015>
15. Федун С. І. Образотворче мистецтво : підруч. для 7-го кл. загальноосвіт. навч. закл. / С. І. Федун, О. В. Чорний. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2015. – 192 с. : іл. Сайт Шкільні підручники. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchnyk.com.ua/717-obrazotvorche-mistectvo-fedun-chorniy-7-klas.html>

Додаткові електронні ресурси

1. Навчально-методичний кабінет <http://ped-kopilka.com.ua>
2. Предметний тиждень у школі : Позакласні заходи http://osvita.ua/school/lessons_summary/outschool/
3. Предметний тиждень у школі : Образотворче мистецтво http://osvita.ua/school/lessons_summary/fine_art/
4. Розробка слайдової презентації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kievoit.ippo.kubg.edu.ua/kievoit/2012/21/21.html>
5. Середня освіта: Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів ЗНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv.
6. Створення презентацій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ckzh-kyzmenko.blogspot.com>